

Nr 23.

Ankom till riksdagens kansli den 1 mars 1929 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om igångsättande av sågverksrörelse å Seskarön m. m.

(4:e avd.)

I en inom andra kammaren av herr *O. W. Lövgren* väckt motion nr 313 har hemställts, att riksdagen dels ville såsom lån till det planerade företag, som skulle övertaga Sandviks sågverk å Seskarön inom Nedertorneå kommun, bevilja en summa av högst 400,000 kronor, dels vidare godkänna det kontrakt, som träffats mellan Nedertorneå sockens industrikommitté och domänstyrelsen, med den förändringen, att timmer av mindre än 6 tums toppdiameter icke ingår i leveransen, eller, om detsamma skall ingå, betalas enligt genomsnittliga priset för sulfatmassaved, dels slutligen att priset för samtliga dimensioner justeras så, att utgångsläget vid ett pris av 10.15/- för 7" furubattens blir för sågtimmer med 6" toppdiameter 31.3 öre i stället för av domänstyrelsen föreslagna 34.- o. s. v.; eller ock, om riksdagen anser den vägen till frågans lösning fördelaktigare, att domänstyrelsen erhåller i uppdrag att driva rörelse vid Sandviks sågverk i ungefärligen samma omfattning som i motionen skisserats.

Vidare har herr *J. P. Dahln* m. fl. i en inom samma kammare väckt motion, nr 314, föreslagit, 1) att riksdagen måtte hemställa till Kungl. Maj:t att till 1929 års riksdag inkomma med förslag till förslagsanslag jämte plan för domänstyrelsen att omedelbart igångsätta sågverksrörelse å Seskarö; samt 2) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att Kungl. Maj:t på grund av redan verkställda utredningar i ärendet eller, därest dessa skulle anses böra ytterligare kompletteras, efter verkställd sådan komplettering snarast möjligt för riksdagen framlägger förslag till anläggande av en statens egen träförädlingsindustri i Norrbotten avseende, ej mindre att mildra det nuvarande nödläget bland denna landsdels arbetarbefolkning, än även möjliggöra ett bättre tillgodogörande av statens skogsprodukter inom detta län.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

Tvivelsutan har genom nedläggandet av rörelsen vid de båda sågverken på Seskarön (Granvik och Sandvik) situationen för den till cirka 1,300 personer uppgående öbefolkningen blivit synnerligen bekymmersam. Öns innevånare hava tidigare i huvudsak haft sin försörjning från sågverks-

*Utskottets
yttrande.*

rörelsen, härav omkring ett femtiotal egnahemsbyggare, vilka i förhoppning om sågverksdriftens fortsatta bestånd gjort sig bofasta på ön. Öns isolering och de ringa möjligheterna till annat inkomstbringande arbete kunna ej undgå att skärpa svårigheterna. För den av skatter redan förut hårt tyngda fastlandsbefolkning — mestadels mindre jordbrukare, hantverkare eller andra inkomsttagare i knappa omständigheter — som bildar gemensam kommun med ön, måste ock fattigvårdsbördorna bliva synnerligen tryckande. Det synes alltså finnas anledning att staten ägnar särskild uppmärksamhet åt det ovedersägliga nödläge, som inträtt för befolkningen å Seskarö.

Motionsvis har nu framförts tanken på sågverksdriftens fortsättning vid Sandvik genom ett nybildat aktiebolag med tidigare anställda tjänstemän och arbetare som huvudintressenter samt dettas stödjande medelst statsanslag. Utskottet finner redan av principiella skäl betänkligt att förorda statshjälp på sätt, som begärts, och tveksamheten ökas med hänsyn till hysta tvivel, huruvida syftet med understödet skall ernås genom ett företag med de ekonomiska förutsättningar, som synas vara att påräkna. Gentemot det alternativt framkomna yrkandet på igångsättande av en statlig sågverksrörelse på Seskarö kan invändas att, i den mån överhuvud en statens träförädlingsindustri finnes böra igångsättas, det lär vara önskligt att detta kan ske under gynnsammare betingelser för en rationell framtida drift än de, som här torde föreligga.

Enligt vad utskottet inhämtat, hava emellertid vederbörande myndigheter sin uppmärksamhet fäst på Seskaröbefolkningens nödläge, och inom socialdepartementet övervägas för närvarande de utvägar av skilda slag, som kunna stå till buds för att bringa hjälp; därvid lära ock få ytterligare undersökas här motionsvis framförda uppslag om sågverksdriftens återupptagande antingen i direkt statlig form eller ock under statens ekonomiska medverkan.

I avvaktan på denna utrednings slutförande anser sig utskottet böra hemställa,

att de av herrar Lövgren och Dahlén m. fl. i ämnet väckta motionerna (II: 313 och 314) ej må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 1 mars 1929.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. C. Lindblad*, *Olof Olsson*, *O. Bergqvist*, *J. Nilsson* i Malmö, *C. A. Carlsson* i Gävle, *N. J. M. Svensson* i Kompersmåla, *C. T. Asplund*, *P. A. Bergström*, *K. E. Andersson* i Eliantorp, *J. Clemedtson* och *O. A. Eriufors*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *A. Wiklund* i Brattfors, *S. Bengtsson* i Norup, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *L. J. Carlsson-Frosterud*, *P. M. Olsson* i Blädinge, *E. J. Wigforss*, *J. Olofsson* i Digernäs, *O. E. F. Järte*, *E. G. E. Eriksson* i Stockholm, *G. Persson* i Falla och *C. J. Högström*.

Reservation

av herrar *Olof Olsson*, *Bergqvist*, *Nilsson* i Malmö, *Asplund*, *Bergström*, *Anderson* i Råstock, *Carlsson-Frosterud*, *Wigforss*, *Eriksson* i Stockholm och *Högström*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Tivelsutan — — — — — Seskarö.

Motionsvis — — — — — medelst statsanslag. Tvekan kan självklart göra sig gällande om lämpligheten av att med avsteg från eljest gängse principer lämna ett statsunderstöd sådant här föreslagits. Alldeles bortsett från den situation av allmän nöd och stora svårigheter för den enskilde — och det sistnämnda gäller ej minst för de många egnahemsägarna å ön — som ett totalt nedläggande av sågverksdriften skulle medföra, måste ock vid frågans bedömande beaktas de stora statliga utlägg i form av arbetslöshetshjälp, kommunala skattebidrag m. m., som i ett dylikt läge skulle påkallas men som till en stor del kunde besparas, därest sådant nedläggande ej behövde ske. Enligt utskottets mening skulle en fortsatt sågverksdrift i här föreslagen form vara ägnad att sporra såväl arbetarna som företagets ledning till största möjliga ansträngningar och samarbete till företagets fromma samtidigt som det också skulle knyta en del av kommunens övriga innevånare till större samhörighetskänsla och intresse för företaget.

Att märka är att planerna på sågverksdriftens fortsättning vunnit ett starkt stöd hos länsstyrelsen, som i ett så sent som den 23 november 1928 dagtecknat utlåtande betonat den säregna arten och betydande räckvidden av de sociala intressen, det här gällde att skydda, liksom ock de stora förutsättningarna för en fortsatt sågverksindustri på platsen. Länsstyrelsen har också framhållit, att den successiva utflyttning från Seskarö, som under alla förhållanden lär bli ofrånkomlig, skulle på detta sätt försiggå lugnare och utan alltför kännbara påfrestningar för individen och samhället.

Utskottet måste för sin del finna dessa av länsstyrelsen framhållna synpunkter förtjäna allvarligt beaktande. Otviveltaktigt skulle ett uppskov

med definitivt ställningstagande till frågan till en kommande riksdag ställa hela Seskaröns befolkning i nödtvånget att leva av nödhjälpsarbeten och fattigvård under ytterligare ett år framåt. Och detta skulle naturligen medföra dryga kostnader för staten utan motsvarande valuta. Ett annat förhållande, som icke heller alldeles kan lämnas ur räkningen, är, att det här gäller befolkningen vid en av rikets gränser och inom en kommun som är bland de hårdast skattetyngda i riket.

Av nu angivna skäl och då, såsom nyss nämnts, ett uppskov med ett riksdagens ställningstagande till frågan till ett kommande år sannolikt måste komma att öka svårigheterna för planens lyckliga genomförande, anser sig utskottet för sin del böra tillstyrka det motionsvis framförda förslaget om beviljande av ett anslag av 400,000 kronor för driftens återupptagande vid Sandviks sågverk å ön. Beloppet får betraktas som ett engångsanslag, avsett att i sin mån bidra att undanröja de kapitalanskaffningssvårigheter, som uppgivits utgöra ett väsentligt hinder för planens förverkligande. Anslaget skulle komma till användning allenast efter Kungl. Maj:ts närmare beprövande under förutsättning att betingelser för en fortsatt sågverksdrift befinnas föreligga. En bestämd förutsättning för att staten lämnar sin ekonomiska medverkan i nu angiven utsträckning skulle ock vara att trygghet kan vinnas för att det blivande bolaget, utöver statshjälpen, förfogar över tillräckligt kapital. I övrigt torde lämpligen böra uppdragas åt Kungl. Maj:t att bestämma rörande de villkor, som böra uppställas för beloppets utanordning, liksom ock i vad mån framtida återbetalning kan krävas av den sålunda lämnade statshjälpen.

Virke för det planerade företaget har redan utstämplat från kronoskogarna. För att ärendets behandling icke må försenas och därmed möjligheten att igångsätta sågverket under sommaren 1929 omöjliggöras är emellertid önskligt, att domänstyrelsen må redan innevarande vinter avverka det för det planerade företagens räkning utstämplade timret. En dylik avverkning torde icke behöva åsanka staten några förluster, enär timret under alla förhållanden kan säljas till andra företagare inom eller utom Norrbotten, som där hava sin timmerfångst. Men avverkningarnas igångsättande skulle såtillvida vara av fördel, som de under mars och april månader skulle lätta på den arbetslöshet, som otvivelaktigt finnes inom Kalix och Torne älvars skogsområden och därjämte garanterade företaget, om det nu kommer till stånd, råvara för sommarens och en del vinterns behov.

Alternativt har emellertid i de väckta motionerna förutsatts möjligheten av ett bemyndigande för domänstyrelsen att fortsätta sågverksrörelsen vid Sandvik. Skulle denna utväg befinnas lämpligare ur olika synpunkter, anser utskottet, att Kungl. Maj:t bör äga full handlingsfrihet att utan omgång låta igångsätta sågverksdriften ifråga. Erinras må att domänstyrelsen

redan för närvarande i skilda delar av landet självständigt driver en rätt omfattande förädling av virke från statens skogar.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av de av herr Lövgren ävensom herr Dahlén m. fl. i ämnet väckta motionerna (II: 313 och 314) må för budgetåret 1929/1930 under riksstatens femte huvudtitel såsom bidrag för fortsättning av sågverksdriften å Seskarö bevilja ett reservationsanslag av 400,000 kronor, att efter Kungl. Maj:ts närmare beprövande användas under förutsättning att betingelser för en dylik drift finnas föreligga».
